

Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen

ÅRSMELDING 2022

Årsmelding 2022

Allmennmedisinsk forskningsenhet, NORCE

Forskningsleder Priyanthi Borgen Gjerde

Besøksadresse: Årstadveien 17, 5009 Bergen

Postadresse: Postboks 22 Nygårdstangen, 5838

Bergen

Telefon: +47 56 10 72 70

www.norceresearch.no/AFE

Forsidebilde: Fotograf KA Wensaas

Bildet er fra: Strategiseminar for AFE høsten 2022 Andre bilder: Privat

Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen

2022 var enda et produktivt år for Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen. Vi opprettholdt vårt høye publiseringsnivå, et doktorgradsprosjekt ble sluttført og flere nye prosjekter etablert. Vi har god rekruttering av unge allmennleger som ønsker å forske på viktige temaer med stor relevans for fastlegene og deres pasienter.

Vi er spesielt stolt av vår PhD-stipendiat Gunnhild S. Hunskaar som disputerte i 2022. I sin avhandling undersøkte Gunhild senfølger av Giardia-epidemien i Bergen i 2004. Avhandlingen er nærmere omtalt i årsmeldingen.

Styrking av nasjonalt og internasjonalt samarbeid har vært og er et viktig satsningsområde for AFE Bergen. I juni reiste vi samlet til Nordisk kongress i allmennmedisin i Stavanger. Flere av stipendiatene våre presenterte prosjektene sine innen forskjellige temaer, inkludert i større symposia. Vi har også fått et større forskningsnettverk, som blant annet har bidratt til nye søknader.

Et av våre større NFR-prosjekter, Depresjonsprosjektet, er i sluttfasen. Her forsker man på variasjon i helsetjenester, pasientforløp og arbeidsdeltakelse for pasienter med depresjon, innen rammen av fastlegeordningen. Sentralt står også pasienters og faggruppers erfaringer med helsehjelpen. Depresjonsprosjektet har også vært et viktig fundament for utvikling av nye prosjekter, blant annet om fastlegenes svangerskapsomsorg for sårbare gravide. I prosjektet er 5 PhD-stipendiater involvert, og flere av dem har i løpet av 2022 publisert i høyt rangerte tidsskrifter.

Over flere år har AFE Bergen hatt fokus på forskning på sårbare pasientgrupper. I 2022 har blant annet forskningsfunnene fra prosjektet «*Seksuell orientering og helse*»

blitt løftet fram i forbindelse med *Skeivt kulturår*, nasjonal 50-årsmarkering av avkriminalisering av homoseksualitet (1972), som filminnslag på UiBs årlige Christiekonferanse og som faktagrunnlag og filminnslag på utstilling på Bergen museum.

Infeksjonsgruppen vår fortsetter med sin forskning, publisasjon og formidling om covid-pandemien. I tillegg arbeider gruppen videre med å studere seinvirkningene etter Giardia-utbruddet i Bergen 2004 og Campylobacter-utbruddet på Askøy i 2019.

I 2022 har vi også fått to nye satsningsområder, kvinnehelse og eHelse og tjenesteinnovasjon. Dette er områder vi samarbeider tett om med flere forskningsgrupper i NORCE, kommuner på Vestlandet, næringslivet, pasientorganisasjoner, samt nasjonale og internasjonale aktører. Vi har allerede fått tilslag på noen småprosjekter samt sendt inn større søknader til Forskningsrådet.

Sammen med de tre andre allmennmedisinske forskningsenhetene, er AFE Bergen med på å drifte forskerskolen for allmennleger i ph.d.- utdanning (NAFALM) og bidrar sterkt til å styrke kvaliteten og omfanget av forskerutdanningen.

Forskningsnettverket PraksisNett er et annet sentralt samarbeidsprosjekt mellom alle de allmennmedisinske forskningsmiljøene i Norge, og har vært underveis i 5 år. AFE Bergen drifter PraksisNett Vest hvor Stein Nilsen har vært leder over flere år og gjort et formidabelt arbeid. Nettverket har flere prosjekter på gang, deriblant en RCT-studie, og får stadig nye henvendelser.

Årsmeldingen for 2022, sammen med [nettsiden](#) gir et fylldig innblikk i aktiviteten ved AFE Bergen. God lesning!

*Priyanthi Borgen Gjerde
Forskningsleder AFE
Foto: Privat*

Innholdsfortegnelse

Allmenn medisinsk forskningsenhet i Bergen	3
Bakgrunn	6
Fagmiljø	7
Personer tilknyttet AFE Bergen i hel- eller deltidsstillinger	8
Finansiering	10
Disputas	11
Forskningsprosjekter	12
Publikasjoner AFE Bergen	23
Vitenskapelige konferanser	25
Faglige foredrag og populærvitenskapelige foredrag	27
AFE i media	28
Verv og nettverk	29
Samarbeidspartnere	31

Bakgrunn

Med finansiering fra Helsedirektoratet ble det i 2006 opprettet allmennmedisinske forskningsenheter i Tromsø, Trondheim, Oslo og Bergen. Bakgrunnen var behovet for en egen satsing på allmennmedisinsk forskning, ut fra en erkjennelse av at allmennmedisinen har mange særegne kunnskapsmessige behov og utfordringer som ikke forskning fra spesialisthelsetjenesten kunne dekke. Tre av forskningsenhetene ble knyttet til de allmennmedisinske universitetsmiljøene, mens AFE Bergen ble lagt til instituttsektoren (Unifob, seinere Uni Research). I 2019 ble AFE Bergen en del av helseavdelingen i NORCE (Norwegian Research Centre), som er et flerfaglig forskningsinstitutt, og der Universitet i Bergen (UiB) er største eier.

Faglig samarbeider vi tett med det allmennmedisinske forskningsmiljøet ved UiB, Fagområde for allmennmedisin (FAM). Høsten 2020 flyttet vi til nye lokaler i Alrek Helseklynge sammen med en rekke andre forskningsmiljøer i primærhelsetjenesten, inkludert FAM, og dette har gitt oss en unik mulighet til ytterligere tverrfaglig samarbeid. Flere av AFEs forskere er også tilknyttet FAM.

AFE Bergen samarbeider med andre forskningsgrupper på mange områder, og flere av forskningsprosjektene våre er resultat av samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette fremgår under beskrivelsen av de enkelte prosjektene. AFEs forskere deltar også i internasjonale fora, og er engasjert i samarbeidsprosjekter med forskere blant annet i Danmark, Nederland, Storbritannia og Sverige.

Alrek helseklynge ferdigstilt i 2020. Foto: Kim E. Andreassen, UiB.

Fagmiljø

For leger som skal drive med allmennmedisinsk forskning, er det viktig å kunne ha kontakt med klinisk allmennmedisin, og mange av våre forskere arbeider som fastleger i tillegg. Dette krever deltidsstillinger som gir anledning til å kombinere fastlegearbeid med forskningsoppgavene, og AFEs forskere har derfor ulike stillingsstørrelser og tilknytningsforhold. AFE Bergen har også en fysioterapeut, en psykolog og to samfunnsvitere blant sine forskere, og vi har erfart at dette er et viktig supplement til fagmiljøet og at det har utvidet perspektivene mot allmennmedisinens nære samarbeidspartnere. Vi har også to administrativt ansatte i forskningsgruppen.

Arbeidsinnsatsen i AFE i 2022 var fordelt slik:

- Vitenskapelig ansatte (forsker I og II): 5,3 årsverk (hvorav 2,85 lønnet av AFE-rammen)
- Stipendiater: 3,6
- Administrativt ansatte: 2 årsverk (hvorav 0,5 er lønnet av AFE-rammen)

Strategiseminar på Solstrand høsten 2022. Foto: KA Wensaas

Fra venstre: Ina Grung, Sverre Litleskare, Ingjerd Jøssang, Anneli Hansen, Priyanthi Borgen Gjerde, Nina Lunde, Inger Haukenes, Heidi Marie K Meling og Knut-Arne Wensaas

Personer tilknyttet AFE Bergen i hel- eller deltidstillinger

Navn	Stilling ved AFE	Stillings- brøk (%)	Finansiering	Annen stilling
<i>Vitenskapelig ansatte</i>				
Priyanthi B Gjerde	Forskningsleder	100	AFE	Allmennlege, forsker ved NOKLUS (HDS)
Inger Haukenes	Forsker II	50	NFR og AFE	1.amanuensis UiB
Stein Nilsen	Leder PraksisNett, forsker II	60	NFR og AFE	Overlege NAV
Sabine Ruths	Forsker I	50 (til 31 aug.)	AFE og NFR	Professor UiB
Sverre Litleskare	Forsker II	50	AFE	Fastlege
Knut-Arne Wensaas	Forsker II	20	AFE	Fastlege
Valborg Baste	Ph.d., statistiker	40	NFR	NKLM
Stefan Hjørleifsson	Forsker II	30	NFR	1.amanuensis UiB, fastlege
Guri Rørtveit	Forsker I	10 (til 15. aug.)	AFE	Instituttleder, professor UiB
Norman Andersen	Forsker I	15	NFR og AFE	Professor UiB
Lucia Coral-Kaland	Forsker III	40 (fra 1. okt.)	AFE	Fastlege
<i>Stipendiater</i>				
Gunnhild S. Hunskaar	Ph.d.-kandidat	50 (til 12. mai)	Helse Bergen	Haukeland universitetssykehus
Sara Tahir	Ph.d.-kandidat	100	NFR	
Heidi Marie Meling	Ph.d.-kandidat	100	NFR	
Ingjerd Jøssang	Ph.d.-kandidat (perm. fra 15. mars)	50	AMFF	Fastlege
Sharline Riiser	Ph.d.-kandidat	50	AMFF	Praksiskoordinator UiB og fastlege
Anneli Hansen	Ph.d.-kandidat	50	AMFF	Allmennlege
Ina Grung	Ph.d.-kandidat	50	AMFF	Allmennlege

Administrativ ansatte

Nina Lunde	Seniorkonsulent /koordinator	100	AFE og NFR	
Gro Holmelid	Praksis-fasilitator	100	NFR	

Faglig tilknyttet

Knut Erik Emberland	Førsteamanuensis			UiB
Kristian Jansen	Forsker II			Ph.d, sykehjemslege
Torgeir Gilje Lid				Ph.d. KORFOR
Trond Høibø			Allmennpraktiker- stipend (AFU)	
Kirsti Malterud				Professor emerita UiB
Tjakko Blaauw			Allmennpraktiker- stipend (AFU)	Fastlege
Sabine Ruths				Professor emerita UiB fra 1. sept.

Finansiering

Helsedirektoratets rammebevilgning utgjør en viktig basis for AFE Bergen. Rammebevilgningen brukes til å styrke og videreutvikle AFE Bergen som infrastruktur for allmennmedisinsk forskning. Gjennom aktiv prosjektsøking har AFE Bergen mange eksternt finansierte prosjekter, og i 2022 utgjorde ekstern finansiering hele 7,5 % av vårt totale budsjett.

I 2022 ble 2 av våre store prosjekter (Depresjonsprosjektet og PraksisNett) finansiert av Norges Forskningsråd (NFR), og dette utgjør storparten av de eksterne midlene.

I tillegg fikk vi midler til flere ph.d.-prosjekter fra Allmennmedisinsk forskningsfond (AMFF) ved Den norske legeforening. Legeforeningen tildeler også korttidsstipend (allmennpraktikerstipend) fra Allmennmedisinsk forskningsutvalg (AFU). Dette har gitt oppstartmidler for mange av våre stipendiater til å starte sitt forskningsarbeid før de har fått annen finansiering for sine ph.d.-prosjekt. I tillegg har AFE Bergen, som del av NORCE, mottatt basisfinansiering fra NFR til strategiske satsninger.

To ph.d.-prosjekter som er ledet av AFE-forskere, men finansiert regnskapsført av UiB og Helse Bergen (der stipendiatene er ansatt), er ikke med i oversikten. Den faglige aktiviteten i AFE er altså noe større enn det som gjenspeiles i dette regnskapet.

Forskningsmidler brukt ved Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen i 2022

Bevilgning fra Helsedirektoratet

(over Statsbudsjettet) **4 215 314**

Ekstern finansiering

Norges Forskningsfond	6 496 663
Universitet i Bergen	3 467 333
Allmennmedisinsk Forskningsfond	1 978 366
Oslo Universitetssykehus HF	207 051
Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitet	152 264
Norske legeforening	84 827
Universitetet i Oslo	45 880
Diakonhjemmet Sykehus	16 649
Norske Kvinners Sanitetsforening	13 949
	12 462 982

Totalt **16 678 296**

Disputas

Senfølger etter Giardia-epidemien i Bergen

Gunnhild Sellevoll Hunskår disputerte 12.05.22 for ph.d.-graden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen «Extra-intestinal complications following acute giardiasis».

I doktorgradsavhandlingen ble senfølger hos pasienter fra Giardia-epidemien i Bergen i 2004 undersøkt. Giardia lamblia er en vannbåren parasitt som kan gi akutt mageinfeksjon. I prosjektet har man undersøkt om gjennomgått Giardia-infeksjon er forbundet med plager lang tid etter infeksjonen og også utenfor tarmen.

Avhandlingen består av tre vitenskapelige artikler der de to første er basert på data fra tre år etter Giardia-utbruddet og den siste fra ti år etter utbruddet. Spørreskjemaer ble sendt til en gruppe som hadde bekreftet Giardia-infeksjon under utbruddet og en kontrollgruppe.

I første artikkel ble det undersøkt om astma eller allergi hadde sammenheng med mageplager og kronisk utmattelse etter Giardia-infeksjon. Det var stor grad av mageplager og utmattelse i denne gruppen, men det ble ikke påvist sammenheng mellom disse plagene og astma eller allergi. I kontrollgruppen, som ikke hadde gjennomgått Giardia-infeksjon, var det derimot sammenheng mellom astma og allergi på den ene siden og kroniske mageplager og utmattelse på den andre.

I andre artikkel ble det undersøkt om tidligere Giardia-infeksjon var assosiert med stor søvntrang på dagtid, søvnløshet og økt søvnbehov, og om disse symptomene hadde sammenheng med mageplager og kronisk utmattelse. Stor søvntrang på dagtid og selvrapportert økt søvnbehov hadde sammenheng med Giardia-infeksjon tre år tidligere, men søvnløshet hadde ikke. Det var sterk sammenheng mellom de undersøkte søvnplagene, mageplager og kronisk utmattelse.

I den tredje artikkelen, basert på data ti år etter utbruddet, fant man noe høyere forekomst av fibromyalgi blant de som hadde vært smittet med Giardia sammenlignet med kontrollgruppen. Denne sammenheng var i hovedsak knyttet til samtidig tilstedeværelse av irritabel tarm syndrom og kronisk utmattelse.

Doktorgradsarbeidet startet som et forskerlinjeprosjekt i medisinstudiet og utgår fra Institutt for global helse og samfunnsmedisin ved Universitetet i Bergen. Forsker II Knut-Arne Wensaas ved NORCE var hovedveileder og professor Guri Rørtveit ved UiB var medveileder.

Gunnhild Sellevoll Hunskår med veiledere fra høyre Guri Rørtveit, Knut Arne Wensaas og Geir Egil Eide (til venstre) og opponenterne Anja Brænd og Magnus Simrèn. Foto: Privat

Forskningsprosjekter

AFE Bergen arbeider med temaer som har stor relevans for allmennleger i deres daglige arbeid. Allmennlegen har det første møtet med mennesker med alle typer sykdommer og plager. Mer og oppdatert kunnskap er svært viktig for å kunne møte pasientene på en god måte. En stor del av våre forskningsaktiviteter handler om pasienter med kroniske sykdommer der allmennlegen har hovedansvaret for diagnostikk, behandling, oppfølging og forebygging. Vi bruker ulike metodologiske tilnærminger avhengig av prosjektets mål, slik som intervensjonsstudier, epidemiologiske metoder og kvalitative metoder. Mange av prosjektene er basert på tverrfaglig samarbeid, og de fleste er eksternt finansierte.

Våre sentrale satsningsområder er følgende:

- Helsetjenesteforskning
- Infeksjoner
- Sårbare pasientgrupper
- Kvinnehelse (nytt satsningsområde)
- E-helse og tjenesteinnovasjon (nytt satsningsområde)
- Sentrale forskningsområder

Helsetjenesteforskning

Depresjonsomsorg i allmennpraksis: - The Norwegian GP-DEP study

Depresjon er en stor samfunnsutfordring i Norge og globalt. Tilstanden krever personsentrerte og koordinerte helsetjenester, og fastlegen spiller en nøkkelrolle i det samlede tjenestetilbudet. Vi forsker på variasjon i helsetjenester, pasientforløp og arbeidsdeltakelse for pasienter med depresjon, innen rammen av fastlegeordningen. Sentralt står også

pasienters og faggruppers erfaringer med helsehjelpen. Formålet er å utvikle kunnskap som kan bidra til et bedre helsetjenestetilbud for denne pasientgruppen.

Hovedprosjektet «The regular general practitioner scheme: integrated and equitable pathways of depression care, facilitating work participation» er finansiert av Norges forskningsråd (prosjektnummer 287884).

Prosjektet følger to hovedspor

- I. Registerstudier der vi undersøker hvorvidt fastlegeordningen bidrar til likeverdige helsetjenester til pasienter med depresjon, og hvorvidt tjenestene fremmer arbeidsdeltakelse for pasientgruppen på tvers av kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Den empiriske basis for undersøkelsene er koblede data fra nasjonale helse-, befolknings-, utdannings- og trygderegistre.
- II. Studier der vi undersøker aspekter som fremmer eller hemmer koordinerte helsetjenester til pasienter med depresjon, der fastlegens tjenester står i sentrum. Gjennom diskusjoner i fokusgrupper og intervjuer med sentrale brukere, samt en spørreundersøkelse til fastleger vil vi få innsikt i prosessene rundt integrerte og koordinerte helsetjenester.

Følgende fem ph.d.-prosjekter er knyttet til hovedprosjektet:

Legemiddelbehandling og oppfølging av depresjon i allmennpraksis

Ph.d.-kandidat: Anneli Borge Hansen

Veiledere: Sabine Ruths, Valborg Baste og Øystein Hetlevik

Finansiering: Allmennmedisinsk forskningsfond (2019-)

Anneli Borge Hansen på Nordisk kongress i Stavanger 2022 Foto: Sabine Ruths

Overordnet mål er å undersøke variasjon i fastlegers legemiddelbehandling og oppfølging av pasienter med en ny depresjonsdiagnose. Vi gjennomfører 3 kohortstudier basert på koblete data fra nasjonale registre for å besvare følgende spørsmål:

1. *Er det en sammenheng mellom pasientens utdanningsnivå og fastlegens legemiddelbehandling ved depresjon?*
Resultatene viser at hver tredje pasient med en ny depresjonsdiagnose i allmennpraksis fikk antidepressiver; halvparten av dem som fikk resept, fikk det fra starten av. Pasienter over 70 år hadde større sannsynlighet for å få antidepressiver. Høyt utdannede kvinner hadde mindre sannsynlighet for å få legemiddelbehandling, sammenlignet med kvinner med lav utdanning. En artikkel er publisert.
2. *Hvilken betydning har pasienters sosioøkonomiske status for fastlegers*

oppfølging etter oppstart av medikamentell behandling for depresjon?

En kohortstudie som undersøker sammenhengen mellom pasienters sosioøkonomiske posisjon (utdanning, inntekt, yrke, m.fl.) og oppfølging av handlingstrengende depresjon.

3. *Er depresjonsomsorg i allmennpraksis ulik i Norge og Nederland?*

Studien viser at norske pasienter under 60 år får flere konsultasjoner hos fastlegen enn i Nederland. Men hvis konsultasjoner med psykiatrisk sykepleier i Nederland inkluderes, er det ingen forskjell på oppfølgingen av pasientene. Pasienter i Nederland ble i større grad behandlet med antidepressive legemidler enn i Norge. Resultatene tyder på at organisering av primærhelsetjenesten påvirker depresjonsomsorg i allmennpraksis. En artikkel er publisert.

Status: To artikler er publisert. Delstudie 3 pågår.

Depresjonsomsorg i allmennpraksis: pasientforløp, variasjon og fastlegeordningens premisser

Ph.d.-kandidat: Sharline Riiser

Veiledere: Sabine Ruths, Inger Haukenes, Valborg Baste og Tone Smith Sivertsen

Finansiering: Allmennmedisinsk forskningsfond (2019-).

Overordnet mål er å belyse pasientforløp og variasjon i fastlegens depresjonsomsorg, og hvorvidt faktorer i fastlegeordningen påvirker tjenestetilbudet. Vi gjennomfører 3 kohortstudier basert på koblete data fra nasjonale registre for å besvare følgende spørsmål:

1. *Er det en sammenheng mellom pasientens kjønn og utdanningsnivå, og fastlegens depresjonsomsorg i en kohort med sykemeldte arbeidstakere?*

Studien viser at nesten halvparten av de sykemeldte pasientene var tilbake i arbeid innen to uker. Fastlegene gir samtaleterapi til dobbelt så mange pasienter som legemiddelbehandling. Høyt utdannede kvinner skiller seg ut i det de har mindre sannsynlighet for å få medikamentell behandling sammenlignet med øvrige pasientgrupper, og høyere sannsynlighet for å få samtaleterapi sammenlignet med lavere utdannede kvinner.

2. *Hvilken betydning har strukturelle og organisatoriske forhold ved Fastlegeordningen for fastlegens depresjonsomsorg?*

Resultatene viser at pasienter som hadde gått til samme fastlege i lang tid fikk sjeldnere samtaleterapi og antidepressiva enn pasienter med et mer kortvarig lege-pasientforhold. Pasienter i distriktene hadde lavere sannsynlighet for å få samtaleterapi og noe høyere sannsynlighet for å få antidepressiva, sammenlignet med pasienter i byområder. Resultatene tyder på at fastlegers depresjonsomsorg varierer med praksiskarakteristika.

3. *Hvorvidt har behandlingsforløp for deprimerede pasienter betydning for residiverende episoder?*

En forløpsstudie som undersøker sammenhengen mellom ulike behandlingsforløp (trajectories) gjennom primær- og spesialisthelsetjenesten hos pasienter med depresjon, og residiverende depresjonsepisoder.

Status: To artikler er publisert. Delstudie 3 pågår.

Sharline Riiser forsker på depresjon i allmennpraksis (Foto: Privat)

Samarbeid i depresjonsomsorg: aspekter som fremmer og hemmer arbeidsdeltakelse

Ph.d.-kandidat: Heidi Marie Kirkeng Meling

Veiledere: Inger Haukenes, Sabine Ruths, Norman Anderssen og Valborg Baste

Finansiering: NFR (2019-2023)

Overordnet mål er å utforske sammenhengen mellom fastlegens depresjonsomsorg, samarbeidet mellom ulike parter i depresjonsomsorg, og bærekraftig retur til arbeid for arbeidstakere med depresjon. Vi gjennomfører 3 studier for å besvare følgende spørsmål:

1. *Hvordan kan samarbeid i depresjonsomsorg bidra til å fremme bærekraftig arbeidsdeltakelse for arbeidstakere med depresjon?*
Fokusgruppestudie som utforsker hvordan aspekter ved samarbeidet mellom partene i depresjonsomsorg (fastleger, psykologer/psykiatere, NAV og arbeidsgivere) kan bidra til å fremme bærekraftig arbeidsdeltakelse for personer med depresjon.
2. *Hvilken betydning har utdanningsnivå for bærekraftig arbeidsdeltakelse, i en populasjon langtidssykemeldte (3 mnd.) med depresjon?*

En registerstudie som undersøker assosiasjonen mellom utdanningsnivå og bærekraftig arbeidsdeltakelse hos arbeidstakere som har vært langtidssykemeldt med depresjon. Vi vil videre undersøke assosiasjonen hos menn og kvinner separat.

3. *Hvilken betydning har behandlingsforløp hos fastlegen for bærekraftig arbeidsdeltakelse i en populasjon langtidssykemeldte (3 mnd.) med depresjon?*

En forløpsstudie basert på koblede registerdata som belyser hvordan ulike behandlingsforløp hos fastlegen kan hemme eller fremme bærekraftig arbeidsdeltakelse for personer med depresjon.

Status: Studie 1 er under revisjon, studie 2 er innsendt og studie 3 er i startfasen.

Unge marginaliserte pasienter med depresjon i allmennpraksis

Ph.d.-kandidat: Sara Tahir

Veiledere: Stefán Hjörleifsson, Norman Andersen og Øystein Hetlevik

Finansiering: NFR (2019-2023)

Overordnet mål: Å innhente erfaring og generere kunnskap om koordinering av helsetjenester for unge med depresjon som også faller ut av arbeidsmarked og skole. Vi gjennomfører to studier som belyser tre problemstillinger:

A. En kvalitativ case-studie der vi intervjuer fire pasienter, deres fastleger, saksbehandlere hos NAV og psykolog.

1. Hva hemmer og fremmer fastlegens koordinering av depresjonsomsorg for unge marginaliserte personer med depresjon?
2. Unge marginaliserte personer med depresjon: Erfaringer fra fastlegens behandlingstilbud.

B. Spørreskjemaundersøkelse til allmennlegene i LEFOs legepanel i 2021. Vi har fått svar fra 221 allmennleger om depresjonsomsorgen i allmennpraksis

1. Fastlegers tilpassing av depresjonsomsorg til pasientens sosiale situasjon.

Status: Datainnsamling for begge studiene er utført. Analyse og skriving av to artikler pågår.

Allmennlegens rolle i depresjonsomsorgen

Ph.d.-kandidat: Ina Grung

Veiledere: Øystein Hetlevik, Stefan

Hjørleifsson og Norman Andersen

Finansiering: Allmennmedisinsk forskningsfond (2019-)

Overordnet mål: Å undersøke pasienters og legers erfaringer og synspunkter når det gjelder diagnostisering og behandling av depresjon i allmennpraksis. Prosjektet består av to delstudier som skal besvare følgende spørsmål:

Hva er pasienters erfaringer og preferanser når det gjelder depresjonsomsorg i norsk allmennpraksis?

1. Basert på en elektronisk spørreskjemaundersøkelse i 2017 gjennomførte vi en kvalitativ studie blant 250 pasienter som har erfaring med fastlegens depresjonsomsorg. Resultatene viste at pasientene verdsatte behandlingen hos fastlegen. Videre ønsket pasienten å være involvert i alle beslutninger som ble fattet i behandlingsforløpet.
2. Spørreskjemaundersøkelse til allmennlegene i LEFOs legepanel i 2021. Vi har fått svar fra 221 allmennleger om depresjonsomsorg i allmennpraksis og samarbeid med andre tjenester. Jobber med analyser med mål om to artikler: (1) allmennlegen som samtaleterapeut (2) Allmennlegens vurdering av sin

rolle i forhold til
spesialisthelsetjenesten.

Status: Studie 1 er publisert. Delstudie 2 pågår.

Infeksjoner

Langtidssymptomer etter Giardia-infeksjon

Høsten 2004 ble Svartediket, hovedvannkilden til Bergen sentrum, forurenset med *parasitten Giardia lamblia*. Forskere fra AFE har deltatt i flere forskningsprosjekter knyttet til dette utbruddet, blant annet en stor kohortstudie hvor 1252 personer med bekreftet *Giardia*-infeksjon og 2504 kontrollpersoner mottok spørreskjema tre, seks og ti år etter utbruddet.

Vi har vist at en stor andel av pasientene hadde økt forekomst av både irritabel tarmsyndrom og kronisk utmattelse i alle undersøkelsene opp til ti år etter utbruddet. Disse tilstandene er, sammen med fibromyalgi, sentrale blant det som blir kalt «medisinsk uforklarte tilstander». I 2010 kom det nye kriterier for fibromyalgi-diagnosen og det er utviklet spørreskjema som gjør det mulig å stille diagnosen for bruk i forskning uten at pasientene må til legeundersøkelse. Fibromyalgi ble derfor tatt med i tilstandene vi ville undersøke i 10-årsoppfølgingen.

Våren 2022 disputerte Gunnhild Sellevoll Hunsbakk med avhandlingen "Extra-intestinal complications following acute giardiasis". Avhandlingen består av tre artikler hvor hun i de to første har sett på forekomsten av astma/allergi og søvnvansker tre år etter utbruddet. I den tredje artikkelen fant hun at det er en svak sammenheng mellom gjennomgått *Giardia*-infeksjon og fibromyalgi ti år senere, men denne sammenhengen er i

hovedsak knyttet til samtidig tilstedeværelse av irritabel tarm syndrom og kronisk utmattelse.

Knut-Arne Wensaas har vært hovedveileder og Guri Rørtveit medveileder. Andre prosjektdeltakere er Nina Langeland, Kurt Hanevik (Klinisk institutt 2, UiB), Geir Egil Eide (Institutt for global helse og samfunnsmedisin, UiB) og Sverre Litleskare.

Campylobacter-utbruddet på Askøy (The Askoy Campylobacter Outbreak Study – ASCOS)

Askøy kommune utenfor Bergen ble i juni 2019 rammet av et stort utbrudd av gastroenteritt etter at drikkevannet ble forurenset med bakterien *Campylobacter jejuni*. AFE deltok aktivt i etableringen av et større forskningsprosjekt kort tid etter at utbruddet ble erkjent. Hoveddelen av prosjektet er en stor befolkningsundersøkelse hvor hele Askøys befolkning ble bedt om å svare på spørreskjema under utbruddet og tre, sju og tolv måneder senere. I tillegg undersøkes bruken av helsetjenester på Askøy under utbruddet og pasienter som ble innlagt i sykehus. Prosjektet ledes av Universitetet i Bergen, med NORCE, Helse Bergen og Askøy kommune som samarbeidspartnere. En artikkel er publisert og flere er under utarbeiding.

Prosjektleder: Guri Rørtveit (UiB)

Prosjektgruppe: Sverre Litleskare og Knut-Arne Wensaas fra AFE, Knut Erik Emberland fra UiB. I tillegg Nina Langeland og Kurt Hanevik fra UiB og Helse Bergen, og Christine Gulla fra Askøy kommune.

Brukerrepresentanter og nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere er også knyttet til prosjektet. Fastlege Tjakkø Blaauw som er faglig tilknyttet AFE og undersøker forekomsten av irritabel tarm syndrom før utbruddet.

Forekomst av Covid-19 i allmennpraksis

Infeksjonsgruppa er involvert i flere prosjekter knyttet til koronapandemien.

Flere i gruppa er tilknyttet prosjektet «Covid-19 utbrudd i Norge – Epidemiologi, bruk av helsetjenester og håndtering i primærhelsetjenesten» (CONOPRI), ledet av Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin i NORCE.

I januar 2021 var det et større lokalt utbrudd av Covid-19 i Ulvik. I etterkant av dette ble prosjektet «The Ulvik Covid-19 Cluster Outbreak» etablert, hvor vi vil undersøke kliniske, virologiske og immunologiske aspekter ved utbruddet. Det er samlet inn virusprøver fra alle som ble syke i utbruddet. For pasientene som deltar er det tatt blodprøver og innhentet data fra spørreskjema 6 uker og 8 måneder etter utbruddet. Prosjektet er ledet av Helse Bergen med Elling Ulvestad som prosjektleder. NORCE, Universitetet i Bergen og Ulvik kommune er samarbeidspartnere, og fra AFE deltar Sverre Litleskare og Knut-Arne Wensaas.

Prosjektet «Forekomst av Covid-19 i allmennpraksis» ble etablert i første måned av pandemien i Bergen i en situasjon preget av stor usikkerhet. I slutten av mars 2020 gjennomførte vi en studie hvor fastleger i Bergen oppga hvilke diagnostiske faktorer de la til grunn når de vurderte sannsynligheten for at en pasient med luftveisinfeksjon var smittet med koronavirus. Videre innhentet vi anslag fra hver lege om hvor mange pasienter med antatt og bekreftet Covid-19 vedkommende hadde hatt. Prosjektleder er Knut-Arne Wensaas er prosjektleder og andre deltakere er Sverre Litleskare, Kristian Simonsen, Guri Rørtveit, Lina Welle-Nilsen (Loddefjord legesenter) og Steinar Hunskaar (UiB).

Seniorforskar Knut-Arne Wensaas, professor Guri Rørtveit, professor Elling Ulvestad, ph.d.-kandidat Audun Sivertsen, kommuneoverlege Unni Solem, ph.d.-kandidat Nicolay Mortensen, seniorforskar Sverre Litleskare og professor Harleen Grewal. Foto: Marit Folkedal Lussand

Antibiotikabruk og infeksjoner i norsk allmennlegetjeneste 2006-2025 (ABINOR)

Antibiotikaresistens er et økende globalt problem, og er definert som en trussel mot folkehelsen. Det er vist en klar sammenheng mellom antibiotikabruk og omfanget av resistens, og det er derfor et uttalt mål å redusere både det totale antibiotikaforbruket og særlig bruken av bredspektrede og resistensdrivende midler som bl.a. makrolider og kinoloner. Mer enn 80 % av antibiotikaforskrivningen til mennesker i Norge skjer i allmennpraksis, og dersom man skal nå målsettingen om redusert antibiotikabruk må det meste av endringen foregå i allmennpraksis.

Prosjektet baserer seg på koblede data fra Oppgjørssystemet for kontroll og utbetaling av helserefusjon (KUHR) og Reseptregisteret for perioden 2006-2025. For utvalgte infeksjoner brukes også data fra Meldesystem for smittsomme sykdommer (MSIS). I ulike delprosjekter vil vi undersøke legesøkning ved infeksjoner, antibiotikabruk

generelt i allmennlegetjenesten og se nærmere på spesifikke infeksjoner.

Prosjektleder: Guri Rørtveit (UiB)

Prosjektgruppe: Knut-Arne Wensaas og Sverre Litlekare fra AFE, Knut Eirik Ringdal Eliassen, Knut Erik Emberland og Ingrid Rebnord fra UiB.

Lars Emil Aga Haugom (allmennlege i spesialisering) er stipendiat og jobber med delprosjektet «Urinveisinfeksjoner i primærhelsetjenesten», med Knut Eirik Ringdal Eliassen (UiB) som hovedveileder og Knut-Arne Wensaas (AFE) og Ingrid Rebnord (UiB) som medveiledere.

Sårbare pasientgrupper

Ulikhet i helse kan henge sammen med marginalisering og utenforskap. Sårbare pasientgrupper er særlig utsatt. Derfor er kunnskap om slike tema viktig for klinisk allmennpraksis. Forskere ved AFE Bergen arbeider med prosjekter om seksuell orientering og helse, medisinsk uforklarte plager og symptomer, samt spiseforstyrrelse.

Seksuell orientering og helse

På oppdrag fra Bufdir gjennomførte vi i 2013 prosjektet «Seksuell orientering og levekår», en bred, nasjonal kartlegging av levekårene til lesbiske, homofile, bifile i Norge. Med data fra fire forskjellige delprosjekter undersøkte vi helse, sosiale, mellommenneskelige og personlige forhold samt befolkningens holdninger. Datagrunnlaget dannet utgangspunkt for videreutvikling av analyser om helse blant lesbiske og bifile kvinner (2014). I 2020 ble det gjennomført en ny sammensatt nasjonal undersøkelse om seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og variasjon i kroppslig

kjønnsutvikling og disses sammenheng med levekår, med Institutt for samfunnspsykologi ved Universitetet i Bergen som ansvarlig koordinator (i samarbeid med Nordlandsforskning), og med Norman Anderssen som prosjektleder. Fra 2020-prosjektet er tre rapporter publisert (se mer presise referanser lenger nede):

- «Skeive livsløp. En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge»
- «Seksuell orientering, kjønnsmangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020»
- «Interkjønn og variasjon i kroppslig kjønnsutvikling. Refleksjoner om identitet, politikk og helsetilbud»

I *Seksuell orientering og helse* arbeider vi blant annet videre med problemstillinger, metodologi og data fra levekårsprosjektene i 2013 og 2020 med fokus på problemstillinger knyttet til minoritetsstress, psykisk helse og identitet, og problemstillinger knyttet til forhold som virker inn på disse forholdene: befolkningens holdninger, her inkludert nasjonal holdningsundersøkelse i 2017.

Lesbiske og bifile kvinner har høyere risiko for psykiske helseproblemer og dårligere livskvalitet enn heterofile kvinner. Problemets alvor illustreres av alarmerende økt risiko for selvmordsforsøk i disse gruppene til tross for lovbeskyttelse og mer positive holdninger i befolkningen de siste par tiår. Det er behov for å undersøke faktorer som kan henge sammen med psykisk helse i disse gruppene og identifisere forhold som kan endres.

«Seksuell orientering og helse» omfatter også et prosjekt der vi er invitert av Folkehelseinstituttet til å publisere fra «Studentenes helseundersøkelse 2018», der vi blant annet sammenlikner psykisk helse

blant LHBT-grupper med andre studenter. Første arbeid har avdekket at trans-studenter gjennomsnittlig sett er vesentlig mer utsatt enn andre studenter for psykisk symptombelastning og selvmordsatferd enn andre studenter.

I 2022 har resultater og analyser fra prosjektet blitt løftet fram i forbindelse med *Skeivt kulturår*, nasjonal 50-årsmarkering av avkriminalisering av homoseksualitet (1972): som filminnslag på UiBs årlige Christiekonferanse og som faktagrunnlag og filminnslag på utstilling på Bergen museum.

Prosjektleder for «Seksuell orientering og helse» er Norman Anderssen. Prosjektdeltakere er Kirsti Malterud, og nære medarbeidere er blant annet Helga Eggebø (Nordlandsforskning) og Elisabeth Stubberud (NTNU).

Prosjektet rundes av i løpet av 2022.

Pasienten som person i samtaler mellom fastleger og pasienter med medisinsk uforklarte plager og symptomer

Prosjektet tar utgangspunkt i at det kan være av stor betydning for pasienter med medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS) at fastlegen 'ser' dem som personer. Vi har allerede gjennomført et delprosjekt der vi undersøkte fastlegers erfaringer med å oppdage sterke sider hos pasienter med MUPS. I dette delprosjektet gjennomførte vi tre fokusgrupper med fastleger i Stavanger-området og en artikkel fra delprosjektet ble publisert i 2022:

I det gjenstående delprosjektet har vi i 2022 gjort video-opptak av konsultasjoner mellom seks pasienter og deres fastleger og deretter intervjuet både legene og pasientene for å utforske hvordan pasientenes egne forklaringer på det som plager dem gjøres gjeldende i konsultasjonene. Analyse av

video-opptakene pågår, og analyse av intervjuene vil også bli utført i 2023.

Ingjerd Helene Jøssang (spesialist i allmennmedisin) er stipendiat i prosjektet. Stefán Hjörleifsson er hovedveileder. Mette Bech Risør og May-Lill Johansen er medveiledere. Prosjektet finansieres av Allmennmedisinsk forskningsfond.

Faktorer som påvirker behandling og frafall fra spiseforstyrrelsesbehandling i spesialisthelsetjenesten

Spiseforstyrrelser rammer hardt, og kan ødelegge helse, familier og fremtid. Dessverre er det slik at mange pasienter avslutter behandling av spiseforstyrrelser før de er friske. Hovedprosjektet har som formål å produsere kunnskap som kan hjelpe helsevesenet å forstå mer om frafall fra behandling for spiseforstyrrelser. I en av delstudiene skal man utforske temaet frafall fra perspektivet til pasienter, fastleger og behandlere. Her vil blant annet fastleger bli invitert til delta i en anonym surveyundersøkelse og muligheten til å delta i fokusgruppeintervju med andre fastleger.

Prosjektet gjennomføres i regi av Institutt for klinisk psykologi ved Universitetet i Bergen i samarbeid med ROS Bergen, Avdeling for spiseforstyrrelser ved Haukeland Universitetssykehus, Allmennmedisinsk forskningsenhet ved NORCE med Priyanthi B. Gjerde og DPS-er i Bergensområdet. Prosjektet er ledet av førsteamanuensis/psykologspesialist Yngvild Sørebo Danielsen og førsteamanuensis/psykologspesialist Signe Hjelen Stige.

Kvinnehelse

Historisk sett har kvinner vært underrepresentert i forskningsdata. Dette har bidratt til en medisinsk forståelse av hva som er vanlig innen helse og sykdom, eller innen utvikling og design av helsetjenester, som har det mannlige som standard og ikke basert på kunnskap om kvinners forskjeller og behov. Selv om kvinner vanligvis lever lenger enn menn, har færre av disse med årene god helse. De som lever i sosiale og økonomisk utsatte omgivelser, opplever enda dårligere utfall. Vi AFE Bergen har Kvinnehelse som et nytt satsningsområde fra 2022, og vi jobber tett med blant annet andre forskningsgrupper internt i NORCE, Høyskolen på Vestlandet, UiB, kommuner i Vestlandet samt internasjonale aktører om etablering av nye prosjekter. I mars 2022 deltok også flere fra AFE Bergen i seminaret som Kvinnehelseutvalget hadde ved Alrek helseklynge i forbindelse med deres utredning om kvinners helse og helse i et kjønnsperspektiv. Fra AFE Bergen stilte blant annet Inger Haukenes og Heidi Marie Kirkeng Meling med en flott presentasjon om kvinners helse og arbeidsliv.

Inger Haukenes og Heidi Marie Kirkeng Meling på Kvinnehelseutvalgets møte på Alrek helseklynge i mars 2022 Foto: Nina Lunde

E-helse og tjenesteinnovasjon (nytt satsningsområde)

AFE Bergen jobber tett med andre grupper i NORCE som Velferd, Helsetjenester og Helseøkonomi samt Velferd om nye prosjekter innen vår ny satsning: e-helse og tjenesteinnovasjon. Her har vi også med kommuner i Vestlandet samt pasientorganisasjoner. I tillegg har vi etablert et større internasjonalt nettverk og satser på å få til gode prosjekter i fremover. Prosjektet «Bærekraft på legekontoen» er en tjenesteinnovasjon som skal styrke befolkningens helsekompetanse ved å informere om hvordan allmennleger arbeider, inkludert allmennlegenes ansvar for å koordinere bruken av spesialiserte undersøkelser og behandling (portvaktfunksjonen). Informasjon om at overdiagnostikk og overbehandling kan være skadelig for den enkelte pasient og truer bærekraften i det offentlige helsevesenet står sentralt i prosjektet. Legeforeningens fond for kvalitetsarbeid og pasientsikkerhet ga i 2022 finansiering til videre utvikling av prosjektet som ledes av de

allmennmedisinske forskningsenheter i Bergen og Trondheim. Samarbeidspartnere i prosjektet er Norsk forening for allmennmedisin, Norsk kvalitetsforbedring av laboratorieundersøkelser og legeforeningens kampanje Gjør kloke valg.

Andre sentrale satsningsområder

Ved AFE har vi også ansvar for prosjekter av strategisk, metodologisk eller administrativ karakter. Vi har en sentral rolle i etableringen av et praksisbasert forskningsnettverk i primærhelsetjenesten. Vi har medansvar for styring, koordinering og undervisningsbidrag i Nasjonal forskerskole for allmennmedisin (NAFALM). Videre har vi etablert internprosjekter som skal bidra til systematisk lesing og gjennomgang av utvalgte faglige grunnlagsartikler.

PraksisNett

PraksisNett (PN) er et praksisbasert forskningsnettverk i primærhelse-tjenesten, og er en infrastruktur for å støtte klinisk og praksisnær forskning. Formålet er å legge til rette for rekruttering av fastleger og deres pasienter til studier og innsamling av data. Etableringen av PN har vært finansiert gjennom en stor bevilgning fra Norges Forskningsråd i et 5-årig prosjekt, og er et samarbeidsprosjekt mellom alle de allmennmedisinske forskningsmiljøene i Norge.

Fra 2023 har PraksisNett gledelig nok fått en bevilgning over Statsbudsjettet (NOK 10 mill. for inneværende år), og blir nå etablert som en permanent infrastruktur til støtte for forskning i primærhelsetjenesten.

AFE Bergen er ansvarlig for utbredelse og drift av PraksisNett Vest, en av nettverkets fire regioner. I løpet av de første to årene oppnådde vi målsettingen med å inngå

kontraktfestet deltagelse med 30 legekantor spredt over hele Vestlandet til dette nettverket. Seinere har hovedoppgaven vært å legge til rette for ulike forskningsprosjekt vil bruke PraksisNett i gjennomføring av studier. Felles for prosjektene som PraksisNett ønsker å prioritere er at de skal omhandle problemstillinger som er relevante for fastlegens pasienter. Flere prosjekter er allerede gjennomført. Eksempler på dette er et prosjekt som omhandlet fastlegens rolle i organisering av omsorg for unge deprimerte, et som studerte sammenhengen mellom nedsatt hørsel og balanse hos eldre og et som har sett på årsaker til manglende effekt av medikamentell blodtrycksbehandling. Pågående prosjekter omhandler tema som medikamentell behandling av isjalg, fastlegers håndtering av skulderplager og sammenheng mellom søvnvansker og infeksjonssykdommer. Vi er også i gang med vår første legemiddelstudie som skal prøve ut en ny behandling mot bihulebetennelse der fastlegene i nettverket er utprøvere, og der PraksisNetts egne medarbeidere skal monitorere studien. Dette er en ny og viktig milepæl for oss. Vi har også en rekke andre prosjekter på trappene. De første fem årene mottok vi om lag 50 konkrete henvendelser fra ulike forskningsmiljøer, jevnt fordelt mellom primær og spesialisthelsetjenesten, som ønsket samarbeid om gjennomføring av studier.

Parallelt med dette arbeides det kontinuerlig med å knytte legekantorene sammen i et stort IT-nettverk for å kunne trekke ut anonyme pasientdata fra pasientjournalene, bidra til å finne egnede pasienter til studier, og dessuten lette kommunikasjonen med leger og forskere. Dette arbeidet har vært mer komplisert og arbeidskrevende enn vi kunne forutse, blant annet fordi mange legekantor har gått over til skylagring av elektronisk datajournal, og dette vil kreve nye tekniske løsninger. I løpet av 2022 er vi likevel blitt i stand til å bruke dette innovative IT-nettverket til å gjøre uttrekk av

data til konkrete studier, administrere studier og invitere leger til deltagelse. Et slikt praksisbasert forskningsnettverk gir langt flere pasienter anledning til å delta i forskningsprosjekter, og bidrar til bedre behandling for dem selv og andre pasienter. I tillegg legger nettverket forholdene godt til rette for fastleger som ønsker å delta i forskningsprosjekter. Deltakelse i forskning hever kvaliteten på helsetjenesten og gir samtidig forskerne bedre arbeidsvilkår. Ressursene brukes mer effektivt, og vi kan utføre mer og bedre forskning på kortere tid. Derfor er det viktig og gledelig at PraksisNett nå tar steget over fra prosjekt til en etablert og varig infrastruktur for forskning i primærhelsetjenesten. Prosjektteamet i PraksisNett Vest består av Stein Nilsen (leder), Gro Holmelid (praksis-fasilitator) og Nina Lunde (koordinator).

Nasjonal forskerskole i allmennmedisin

Nasjonal forskerskole i allmennmedisin (NAFALM) har som mål å heve kvaliteten på den allmennmedisinske forskningen i Norge. Den er et supplement til den allerede eksisterende ph.d.-utdanningen ved de medisinske fakultetene med forskerutdanning spesielt rettet mot det allmennmedisinske fagfeltet. I tillegg til tilbud av kurs som kan inngå i den valgfrie delen av ph.d.-opplæringen, legger skolen vekt på nettverksbygging for studenter og veiledere. Dette skjer blant annet gjennom samlinger, nettbaserte møter og støtte til utvekslingsopphold ved utenlandske universiteter.

Forskerskolen er et samarbeid mellom

- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Bergen
- NORCE Norwegian Research Centre
- NTNU
- Universitetet i Tromsø

Forskerskolen ble opprettet i 2013. Den er finansiert av Norges forskningsråd frem til desember 2021, og ble deretter finansiert av lærestedene i fellesskap.

Anja Maria Brænd (UiO) er leder. Fra AFE Bergen og UiB er Stefan Hjørleifsson (vitenskapelig koordinator i Bergen) og Sverre Litleskare (medlem av styringsgruppen) involvert i forskerskolen. Den årlige samlingen i forskerskolen ble gjennomført i Bergen 13.-15. september 2022.

Artikkelkompaniet

Artikkelkompaniet organiserer felles gjennomgang av tekster som kan ha betydning for alle allmennmedisinske forskere, uansett forskningstema. Utvalgte artikler kan bidra til å skape et felles grunnlag på tvers av de konkrete forskningsprosjektene i AFE. Vi ønsker ikke å bruke forskernes egne artikler, heller ikke empiriske artikler om de ulike forskningstemaene, men tekster man har kommet over innen sitt interessefelt og som er såpass grunnlagspreget at den handler om noe som alle i AFE kan ha nytte av å lese og diskutere. Fokus er ikke metode, men teori og ideer.

Alle i AFE får velge artikkel på omgang. Artikkelen presenteres i en fem minutters introduksjon før felles diskusjon.

Stein Nilsen er prosjektleder og Sharline Riiser er medarbeider.

Publikasjoner AFE Bergen

Publikasjoner i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter med fagfellelvurdering

Nivå 2

1. **Riiser S, Baste V, Haukenes I**, Smith-Sivertsen T, Hetlevik Ø, **Ruths S**. Practice characteristics influencing variation in provision of depression care in general practice in Norway; a registry-based cohort study (The Norwegian GP-DEP study). BMC Health Serv Res. 2022;22:1201.
2. **Hansen AB**, Baste V, Hetlevik Ø, Smith-Sivertsen T, **Haukenes I**, Beurs Dd, Nielsen M, **Ruths S**. Comparison of depression care provided in general practice in Norway and the Netherlands: registry-based cohort study (The Norwegian GP-DEP study). BMC Health Serv Res. 2022;22:1494.

Nivå 1

1. **Gjerde PB**, Steen SW, Vedal TSJ, Steen NE, Reponen EJ, Andreassen O, Steen VM, Melle, I. Lifetime cannabis use is not associated with negative beliefs about medication in patients with first treatment psychosis. Frontiers in Psychiatry. 2022; 13:824051.
2. **Grung I, Anderssen N, Haukenes I, Ruths S**, Smith-Sivertsen T, Hetlevik Ø, **Hjørleifsson, S**. Patient experiences with depression care in general practice: a qualitative questionnaire study. Scand J Prim Health Care, 2022;40:253-260.
3. **Jøssang IH**, Aamland Aa & **Hjørleifsson S**. Discovering strengths in patients with medically unexplained symptoms – a focus group study with general practitioners. Scand J Prim Health Care, 2022;40, 405-413.
4. Kristoffersen ES, Bjorvatn B, Halvorsen PA, **Nilsen S**, Fossum GH, Fors EA, Jørgensen P, Øxnevad-Gundersen B, Gjelstad S, Bellika JG, Straand G, **Rørtveit G**. The Norwegian PraksisNett: a nationwide practice-based research network with a novel IT infrastructure. Scand J Prim Health Care. 2022;40:217-226.
5. Larsen L, **Wensaas KA, Emberland KE, Rørtveit G**. Respiratory tract infections in Norwegian primary care 2006-15: A registry-based study. Scand J Prim Health Care. 2022;40:173-180.
6. Potthoff S, O'Donnel AJ, Karlsen AT, Brendryen H, **Lid TG**. Pragmatic approaches for addressing alcohol in general practice: Development of a tailored implementation intervention. Front Health Serv. 2022.
7. Sandvik H, **Ruths S**, Hunskaar S, Blinkenberg J, Hetlevik Ø. Construction and validation of a morbidity index based on the International Classification of Primary Care. Scand J Prim Health Care. 2022; 40:305-312.
8. Stubberud E, Eggebø, H, **Anderssen, N**. Skeive liv. Felles fortellinger på tvers av forskjeller. Lambda Nordica. 2022;26:50-73.

9. Theodorsen NM, Fersum KV, Moe-Nilssen R, Bo K, **Haukenes I**. Effect of a specific exercise programme during pregnancy on diastasis recti abdominis: study protocol for a randomised controlled trial. *BMJ Open*. 2022;4:12:056558.
10. Tu K, Saraki Kristiansson R, Gronsbell J, de Lusignan S, Flottorp S, Goh LH, Hallinan CM, Hoang U, Kang SY, Kim YS, Li Z, Ling ZJ, Manski-Nankervis JA, Ng APP, Pace WD, **Wensaas KA**, Wong WC, Stephenson E. Changes in primary care visits arising from the COVID-19 pandemic: an international comparative study by the International Consortium of Primary Care Big Data Researchers (INTRePID). *BMJ Open*. 2022;12:059130.

Doktorgradsavhandlinger

1. **Gunnhild Sellevold Hunskaar**. Extra-intestinal complications following acute giardiasis. Universitetet i Bergen 12. mai 2022. <https://bora.uib.no/bora-xmloi/handle/11250/2993141>

Fagbøker etc.

1. Bakken MS, Ranhoff AH, Granås AG, Langørgen AG, Spigset O, **Ruths S**. STOPPFrail-2. Screeningverktøy for potensielt uhensiktsmessig legemiddelbruk til skrøpelige eldre med begrenset gjenstående levetid. *Norsk Legemiddelhåndbok* 2022.
2. Granås AG, Spigset O, **Ruths S**, Ranhoff AH, Bakken MS. Avmedisinering i siste leveår – praktisk beslutningsstøtte. *Tidsskr Nor Legeforen*. 2022;142(2).
3. **Lid TG**. Pasienten og fastlegen. Lien L, Lie TW, red: Sammensatte problemer, sammenvevde tiltak. Integrert behandling av rus og psykiske lidelser. Fagbokforlaget, s. 149-170, Bergen.
4. **Ruths S**, Bjorvatn B. Forskingen etter tusenårsskiftet (2203-2021). *Michael*. 2022;19: Supplement 29, 202-14.
5. **Rørtveit G, Ruths S**. Allmennmedisinsk forskningsenhet (AFE) i Bergen (2006). *Michael*. 2022;19: Supplement 29, 373-8.

Vitenskapelige konferanser			
Forfattere	Tittel på foredrag	Konferanse/sted/dato	Form
Grung I, Anderssen N, Hetlevik Ø, Ruths S, Haukenes I, Smith-Sivertsen T, Hjørleifsson S.	-Patient experiences with depression care in general practice. Oral presentation at NCGP. -Ved Harald Sundby: interdisciplinary communication in general Practice. Workshop on how to facilitate patient centered clinical meetings.	NCGP 21-23.6.2022, Stavanger.	Oral presentation Workshop
Hansen A, Baste V, Hetlevik Ø, Smith-Sivertsen T, Haukenes I, Ruths S.	GP depression care in Norway and the Netherlands: registry-based study.	NCGP 21-23.6.2022, Stavanger.	Oral presentation
Hjørleifsson S, Mjølstad BP, Sivertsen ØS, Sundby H, Vøhtz C, Getz LO	The GP waiting room screen – an underused resource	Nordic Congress for General Practice June 2022.	Workshop
Hjørleifsson S, Tangen MK, Vatten IA, Sundby H, Navarro M, Mar SG	How to ameliorate health inequity in general practice	Nordic Congress for General Practice	Workshop
Høibø T	-Exploring GPs Prescribing of Opioids to Patients with Severe Chronic Non-Cancer Pain. -Comparison of GP depression care in Norway and the Netherlands: registry-based study.	On the Edge: General Practice for future generations. 22nd Nordic Congress of General Practice; 2022-06-21 - 2022-06-23	Posterpresentasjon
Jøssang IH	Patients' explanations for medically unexplained symptoms	NCGP22, Stavanger 21.-23. June, Stavanger, Norway	Poster
Litleskare S, Wensaas K-A, Emberland KE, Iversen A, Hanevik K, Langeland N, Rortveit G.	Perceived food intolerance after an outbreak of Campylobacter jejuni in Askoy, Norway: a longitudinal cohort study	Nordic Congress of General Practice, Stavanger, 21.-22. juni	Oral presentation

Riiser S , Baste V, Haukenes, I , Smith-Sivertsen T, Hetlevik Ø, Ruths S .	The organisational framework of GP practices: impact on depression care.	NCGP 21-23.6.2022, Stavanger.	Oral presentation
Rørtveit G , Bellika G, Nilsen S , Fossum G, Bjorvatn B, Fors E.	Practice-based research networks: A small step for a GP, but a giant step for primary care research	NCGP, Stavanger, 230622	Workshop
Rørtveit G	Why do we need PBRNs in general practice?	Nordisk kongress i allmennmedisin – Stavanger 18 juni 2022	Workshop
Tahir S, Anderssen N , Carlsen B, Hetlevik Ø, Hjörleifsson S .	The role of general practice in care for young adults with depression who fall out of education and employment.	NCGP 21-23.6.2022, Stavanger.	Oral presentation
Lid TG	-Pragmatic case finding as a strategy to improve addressing alcohol in general practice. - How to develop sustainable interventions in general practice, presentasjon på workshop ledet av Anna Mygind, Allmennmedicinsk forskningsenhet, Århus. - Exploring health care practitioners perspective: how to best apply health psychology evidence in practice.	Nordisk kongress for allmennmedisin, Stavanger, 22.juni 2022. Konferanse for European Health Psychology Society, Bratislava, 24. august 2022.	Oral presentation Workshop Digitalt bidrag

Faglige foredrag og populærvitenskapelige foredrag		
Navn	Tittel på foredrag	Arrangement/sted/dato
Jøssang IH	- Kvalitative metoder -Persistent Physical Symptoms in Primary Care - Understanding and Coping. Tittel på mitt innlegg: Patients' explanations for medically unexplained symptoms.	Emnekurs for allmennleger, Stavanger, Norge 3.oktober 2022 Symposium på NCGP 22, Stavanger 21.-23. juni 2022
Litleskare S	Angry Bowels: A Mobile Game for the Management of Irritable Bowel Syndrome	Seminar eHelse, Eitri, 08.12.22
Litleskare S	Utredning av uavklarte mage-tarm tilstander	Primærmedisinsk Uke, Oslo, 28.10.22
Litleskare S	Irritabel Tarmsyndrom	Primærmedisinsk Uke, Oslo, 28.10.22
Nilsen S	PraksisNett – nye muligheter for allmennmedisinsk forskning	Grunnkurs D Bergen 02.11.22
Wensaas KA	Taushetsplikten i klinisk praksis	Fagkritisk dag ved det medisinske fakultet UiB 24.03.22

Nordisk kongress i Stavanger 2022

Sara Tahir, Anneli Hansen, Ina Grung, Sabine Ruths og Sverre Litleskare var noen av deltakerne fra AFE

AfE i media

- Grung I. Legeforeningen 28.06.2022.
[Pasientenes opplevelse: Fastleger som lytter er til hjelp ved depresjon \(legeforeningen.no\)](https://www.legeforeningen.no/pasientenes-opplevelse-fastleger-som-lytter-er-til-hjelp-ved-depresjon)
- Grung I. Bergens Tidende 10.07.2022.
<https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/5GxqOX/fastlegen-kan-ogsaa-hjelpe-dem-med-psykiske-vansker>
- Grung I. Dagens Medisin 19.07.2022.
<https://www.dagensmedisin.no/artikler/2022/07/19/fastlegeforsker--noen-hadde-opplevd-legene-som-litt-pushy-med-a-prove-medisiner/>
- Grung I. Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse 22.08.2022.
<https://erfaringskompetanse.no/nyheter/fastlegen-ma-gi-god-depresjonsomsorg/>
- Litleskare S. Bergens Tidende 26.08.22
[Då viruset kom til Ulvik, vart heile storfamilien smitta. Bestemor slit framleis med pusten. \(bt.no\)](https://www.bt.no/Da-viruset-kom-til-Ulvik-vart-heile-storfamilien-smitta-Bestemor-slit-framleis-med-pusten)
- Wensaas KA, Rørtveit G, Litleskare S. Avisa Hordaland, 27.08.2022.
[Presenterte forskningsfunn om koronautbrotet i Ulvik](https://www.avisahordaland.no/presenterte-forsningsfunn-om-koronautbrotet-i-ulvik)

Ina Grung forsker på fastlegens rolle i behandling av depresjon. Foto: Privat

Verv og nettverk

Andersen, Norman

- Dekan på Det psykologiske fakultet

Emberland, Knut Erik

- Medlem av arbeidsgruppen for Nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk i primærhelsetjenesten
- Medlem av forskningsnettverket Epidemigruppen

Gjerde, Priyanthi Borgen

- Medlem i Arbeidsgruppen Alrek Helseklyngen
- Medlem i Lederforum for Årstadveien 17
- Medlem av European PRImary care Multi-professional Researcher network (PRIMORE)
- Medlem av European Medicine Agency Working Group
- Medlem av referansegruppe for Handlingsplan allmennlegetjenesten
- Koordinator for smågruppe, Legeforeningen

Grung, Ina

- Medlem av Faggruppe for klinisk kommunikasjon, Legeforeningen
- Medlem i driftsgruppen for Mentorordningen ved det medisinske fakultet

Hjørleifsson, Stefan

- Styremedlem av Filosofisk poliklinikk
- Medlem av NFAs faggruppe mot overdiagnostikk
- Leder av DNLFs styringsgruppe for kampanjen Gjør kloke valg (Choosing wisely)
- Varamedlem av Allmennmedisinsk forskningsutvalg
- Medlem av arrangementskomiteen for Nordisk kongress i Stavanger 2022
- Vitenskapelig koordinator for Nasjonal forskerskole for allmennmedisin

Høibø, Trond

- Medlem av faggruppe for smertemedisin under Norsk forening for allmennmedisin

Jøssang, Ingjerd

- Leder av Faggruppen for MUPS
- Medlem i Hovedkomiteen for Nordisk kongress i allmennmedisin 2022

Lid, Torgeir Gilje

- Leder i Referansegruppe for rusmedisin i Norsk forening for allmennmedisin
- Medlem i Doktorgradsutvalget, Fakultetet for helsevitenskap, Universitetet i Stavanger
- Medlem i arbeidsgruppe for analyser av *Somatisk behandling i spesialisthelsetenesta for personar med kontakt i psykisk helsevern eller TSB*

- Medlem i Legeforeningens arbeidsgruppe for *Tiltak for bedre somatisk helse hos pasienter med alvorlig psykisk lidelse og/eller ruslidelse*
- Medlem referansegruppe for utvikling av Kvalitetspakke vanedannende legemidler, for Senter for kvalitet i legekantor (SKIL).

Litleskare, Sverre

- Medlem av Epidemigruppen
- Medlem av Norsk forening for allmennmedisins faggruppe i gastroenterologi
- Medlem av BIG, forskningsgruppe for infeksjoner i primærhelsetjenesten
- Medlem av Styringsgruppen Nasjonal Forskerskole for Allmennmedisin
- Medlem av prosjektgruppe: UCCO - The Ulvik COVID-19 Cluster Outbreak Study
- Medlem av prosjektgruppe: ASCOS - Askøy *Campylobacter* Outbreak Study

Nilsen, Stein

- Leder Kollegial støttegruppe, Hordaland legeforening
- Medlem av NFAs faggruppe for Medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS)

Ruths, Sabine

- Medlem av vitenskapelig komite for NCGP 2022
- Medlem i Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF)
- Medlem av Norsk forening for farmakoepidemiologi

Rørtveit, Guri

- Medlem Nordisk samarbeidsorgan for medisinsk forskning (NOS-M) 2021-23
- Medlem styringsgruppen for det internasjonale forskernettverket COFFI 2021-
- Medlem av forskernettverket Bergen Giardia Research Group
- Deltar i Oxford Leadership Programmet for akademikere i primærhelsetjenesten

Wensaas, Knut-Arne

- Honorary Academic Staff, University of Bristol, UK
- Medlem av referansegruppen for Nasjonal kompetansetjeneste for funksjonelle mage-tarmsykdommer
- Medlem av styringsgruppe i Helsedirektoratet for pilotprosjekt om tarmkreftscreening
- Medlem av arbeidsgruppe i Helsedirektoratet om fastlegenes rolle i handlingsprogrammene for kreft
- Medlem av styringsgruppa i The European Society for Primary Care Gastroenterology
- Faglig medarbeider, Nasjonal faglig retningslinje for antibiotikabruk i primærhelsetjenesten
- Leder av Norsk forening for allmennmedisins faggruppe i gastroenterologi
- Medlem Statens Helsepersonellnemnd
- Varamedlem Rådet for legemiddelinformasjon
- Bergen Giardia Research Group
- Collaborative on Fatigue Following Infection (COFFI)
- General practice Research on Infection Network (GRIN)
- International Consortium of Primary Care Big Data Researchers (INTRePID)

Samarbeidspartnere

- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Stavanger
- UiT- Norges arktiske universitet
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Folkehelseinstituttet
- Legeforskningsinstituttet, LEFO
- VID vitenskapelige høyskole
- Bergen Kommune
- Erasmus University, Rotterdam, Nederland
- Netherlands Institute for Health Services (NIVEL), Amsterdam, Nederland
- Pasientforeningen Mental Helse
- Universitetet i Gøteborg, Sverige
- Warwick University, England
- Erasmus Brussels University of Applied Sciences and Arts, Belgium
- University of Bristol, England
- University of Toronto, Canada
- Newcastle University, Newcastle
- Northumbria University, Newcastle